

**27. NHÂN HỮU ĐOẢN, THIẾT MẠC YẾT. NHÂN HỮU
TU, THIẾT MẠC THUYẾT. ĐẠO NHÂN THIỆN, TỨC
THỊ THIỆN. NHÂN TRI CHI, DŨ TƯ MIỄN. DƯƠNG
NHÂN ÁC, TỨC THỊ ÁC. TẬT CHI THẬM, HỌA THẢ
TÁC. THIỆN TƯƠNG KHUYÊN, ĐỨC GIAI KIẾN.
QUÁ BẤT QUY, ĐẠO LƯỠNG KHUY.**

Người có lỗi, chớ vạch trần

Việc riêng người, chớ nói truyền.

Khen người thiện, tức là tốt

Người biết được, càng tốt hơn.

Khen người ác, chính là ác

Ác cùng cực, tai họa đến.

Cùng khuyên thiện, cùng lập đức

Lỗi không ngăn, đôi bên sai

27.1. Nhân hữu đoãn, thiết mạc yết. Nhân hữu tư, thiết mạc thuyết (Người có lỗi, chớ vạch trần. Việc riêng người, chớ nói truyền)

Tám lòng nhân từ này cũng phải được thực hiện trong lời ăn, tiếng nói. Cho đến lúc này, những câu Kinh văn đề cập đến vấn đề lời ăn, tiếng nói ở trong “Đệ Tử Quy” rất nhiều. Cho nên ăn nói rất cần phải học. Trong giáo huấn “Tứ Khoa Không Môn” thì lời nói xếp hàng phía sau của đức hạnh. Vì vậy chúng ta cũng cần phải tăng cường giáo dục để cho bọn trẻ ngay từ nhỏ đã có chừng mực trong khi nói chuyện. “*Nhân hữu đoãn, thiết mạc yết. Nhân hữu tư, thiết mạc thuyết*” (Người có lỗi, chớ vạch trần. Việc riêng người, chớ nói truyền) thật ra là “*kỷ sở bất dục, vật thí ư nhân*”. Khi chúng ta có khuyết điểm, có bí mật thì chúng ta cũng không muốn người khác tuyên truyền ra ngoài. Chúng ta không muốn người khác đối với mình như vậy thì chúng ta cũng không nên làm như thế đối với người khác.

Câu Kinh văn ở đoạn trước có nhắc đến: “*Kiến nhân ác, tức nội tỉnh. Hữu tắc cải, vô gia cảnh*” (Thấy người xấu, tự

kiểm điểm. Có thì sửa, không cảnh giác). Bởi vậy cho dù có nhìn thấy chỗ không tốt của người khác, chúng ta cũng nên lấy đó để kiểm điểm lại bản thân. Lúc trước tôi cũng có nhắc đến có một vị bạn hữu, chân thật là không có cách nào để không nhìn thấy lỗi lầm của người khác. Kết quả thầy của anh ấy đã dạy cho anh một phương pháp rất hay.

Quý vị thân mến! Các vị đã dùng phương pháp này chưa? Khi thấy vợ không tốt thì liền nghĩ rằng mình không tốt, bởi vì mình làm chưa đủ tốt để làm cho vợ phải cảm động đến chảy nước mắt. Khi nhìn thấy con cái không tốt thì nguyên nhân là do mình chưa thực sự dạy bảo nghiêm túc. Khi nhìn thấy xã hội rối loạn thì cũng do mình còn chưa tốt, mình cũng chưa đi nhặt rác để làm gương cho người khác noi theo, cũng không đi dìu đỡ người già cả để làm gương cho người khác thấy. Cho nên khi nhìn thấy lỗi lầm của người khác thì hãy coi như lỗi lầm của mình, là bổn phận của mình thì chúng ta mới cố gắng để tu thân. Tin rằng khi chúng ta đã có được thái độ như vậy, thì tuyệt đối có thể tu thân, tề gia, trị quốc, bình thiên hạ.

Các thầy giáo trong trung tâm của chúng tôi cũng đặc biệt viết ra một đoạn văn chia sẻ về chủ đề “*nhặt rác*”. Câu chuyện về rác thì thật là nhiều! Cho nên chúng ta chớ xem thường hành động nhặt rác. Thầy giáo trong trung tâm chúng tôi có một lần đi leo Trường Thành. Khi đi trên đường, chúng tôi cũng rất là tự nhiên, vừa đi vừa nhặt rác. Đột nhiên có một người nước ngoài chụp ảnh động tác nhặt rác của chúng tôi. Tại sao họ lại chụp? Bởi họ thấy thật hiếm có! Lúc đó chúng tôi ăn mặc cũng không đẹp như thế này. Thật hiếm có là ở nơi có người Trung Quốc mà có thể nhìn thấy cảnh nhặt rác.

Cho nên có một lần tôi với một vị thầy giáo họ Lý, và phía sau còn có hai vị thầy giáo nữa, bốn người đi trên một con đường. Tôi và thầy giáo họ Lý bắt đầu vừa đi vừa nhặt rác. Trong khi đang nhặt thì ở phía trước mặt có rất nhiều học sinh cấp hai đi ngược lại, chúng đều vừa ăn vừa vứt rác. Kết quả sau khi nhìn thấy chúng tôi đang nhặt rác thì chúng ngây người ra. Sau khi chúng tôi đi qua thì một em học sinh cấp hai trong đám liền nói rằng: “*Thật hiếm thấy! Hiếm có!*”. Và kết quả, vì đằng sau chúng tôi còn có hai vị thầy giáo nữa, hai

vị thầy này cũng rất có độ nhạy cảm về giáo dục, liền lập tức nói với chúng rằng: “*Đã là hiếm thấy, hiếm có thì các em hãy cùng nhặt đi. Như vậy thì sẽ không còn là hiếm có, hiếm thấy nữa!*”. Em học sinh cấp hai này liền nói: “*Có lý ạ!*”. Và kết quả là em đã cúi xuống nhặt rác lên. Cho nên chúng ta cần phải “*hành vi thế phạm*” (*thực hành để làm gương*) để đánh thức lòng thiện, lòng có ý thức trách nhiệm đối với gia đình, đối với xã hội của mọi người.

Thấy người khác có lỗi thì chúng ta không nên để ở trong lòng, phải luôn luôn nghĩ làm sao làm gương tốt để ảnh hưởng đến họ. Chúng ta càng không nên rêu rao lỗi lầm của họ ở khắp mọi nơi. Như vậy thật là không tốt. Cho nên người khác sai thì cũng là đúng, mình có đúng cũng là sai. Các vị nghe mà trong đầu cảm thấy có vẻ mơ hồ phải không? Tôi xin nói lại một lần nữa: Người khác sai chúng ta cũng coi như là đúng, chúng ta đúng cũng coi như sai. Chúng ta hãy đoán xem câu nói này có ý nghĩa gì vậy? Thật ra ở đây có một hàm nghĩa rất thâm sâu. Người khác sai tại sao lại là đúng? Đương nhiên là đúng bởi họ chưa được học

“Đệ Tử Quy”, cho nên mới làm ra việc sai trái, bởi “*nhân bất học, bất tri đạo*” (người mà không học hành thì không biết đạo lý). Cho nên họ mới làm ra để cho chúng ta thấy những nhu cầu giáo dục của xã hội. Chúng ta phải nhanh chóng tận tâm, tận lực để giúp đỡ, để làm tấm gương tốt cho người khác noi theo.

Vậy tại sao chúng ta đúng cũng là sai? Các vị thường thường ở đó mà nói: “*Tôi đúng, anh sai*”. Như vậy là gây ra sự đối lập, gây nên sự cao thấp. Cho nên có phát hiện ra rằng có rất nhiều người luôn luôn nói: “*Tôi đúng, còn anh thì sai*”, luôn luôn nói “*anh sai*”. Nhân duyên của những người như vậy thì sẽ làm sao? Mình có đúng thì cũng là sai bởi toàn lấy cái lý đúng của mình ra để ép người. Như vậy không đúng. Chúng ta phải nên vừa đúng lý nhưng cũng phải có hòa khí, “*dĩ hòa vi quý*”. Như vậy mới đúng đắn. Khi con người có thể tâm bình, khí hòa thì có thể sẽ cảm động được người khác. Họ cũng sẽ cảm nhận được khi cùng sống với các vị, cùng học tập với các vị thì có cảm giác rất tốt. Cho nên mới nói:

“*Nhân hữu đoản, thiết mạc yết. Nhân hữu tư, thiết mạc thuyết*” (Người có lỗi, chớ vạch trần. Việc riêng người, chớ nói truyền).

Thực tế mà nói, chỉ cần chúng ta tự tìm ra khuyết điểm của chính mình thì cũng đủ cho chúng ta bận rộn lắm rồi. Có phải vậy không? Vì rằng chúng ta vừa tìm ra một khuyết điểm và vẫn chưa kịp sửa đổi thì đã lại phát hiện ra một khuyết điểm mới. Cho nên “*nhược chân tu đạo nhân, bất kiến thế gian quá*”, nếu đúng là người tu đạo thì sẽ không đi soi lỗi của thiên hạ.

27.2. ³⁷**Đạo nhân thiện, tức thị thiện. Nhân tri chi, dĩ tư miễn** (*Khen người thiện, tức là tốt. Người biết được, càng tốt hơn*)

Khi mọi người nghe thấy rất nhiều hành vi, khí phách của các bậc thiện nhân thì trong lòng mỗi người đều khởi lên cái tâm muốn noi theo. Tuyệt đối sẽ là như vậy, bởi vì: “*Nhân chi sơ, tính bản thiện*”. Tôi tin rằng trong mấy ngày này, nhất định đã có người làm được câu “*dĩ tư miễn*” (*càng tốt hơn*),

³⁷ Bắt đầu tập 37

đã học được điều này, nhất định là có. Từ sắc mặt của các vị bạn hữu thì có thể nhìn thấy được, đã xuất hiện pháp hỷ. Pháp hỷ này tuyệt đối không phải đọc Kinh mà có được, mà là thực hành trong cuộc sống.

Cho nên câu “*đạo nhân thiện*” (*khen người thiện*) rất là tốt, bởi nó sẽ làm cho càng có thêm nhiều người được lợi ích. Cho nên hiện nay, tên tuổi của chú Lô đã truyền đi toàn Trung Quốc rồi. Đây cũng là kết quả tôi thực hiện “*Đệ Tử Quy*”. Đó là: “*Đạo nhân thiện, tức thị thiện. Nhân tri chi, dĩ tư miễn*” (*Khen người thiện, tức là tốt. Người biết được, càng tốt hơn*). Cho nên chúng ta cũng phải dụng tâm để ghi nhớ những tấm gương này trong đầu, rồi bất cứ lúc nào cũng có thể kể cho người khác nghe, để cho họ cũng có được một đối tượng để noi theo, thậm chí từ đó mà có thể tìm được phương pháp tốt.

27.3. Dương nhân ác, tức thị ác. Tật chi thậm, họa thư tác *(Khen người ác, chính là ác. Ác cùng cực, tai họa đến)*

Khi chúng ta đi rêu rao lỗi của người khác, nếu như đối phương biết được thì có thể sẽ rất khó chịu. Cho nên mới nói “*bối hậu chi nghị*”, lời nói sau lưng, nói thị phi sau lưng họ, “*thụ hám giả, thường nhược khắc cốt*”, những lời nói không tốt mà các vị phê bình sau lưng họ như thế này, trong lòng họ giống như là khắc cốt, ghi tâm vậy. Họ sẽ luôn nghĩ cách báo thù các vị. Như vậy chúng ta đều làm việc bằng tình cảm. Tuyệt đối không nên làm những điều như vậy! Bởi vậy không nên “*dương nhân ác*” (rêu rao lỗi lầm của người khác), vì như vậy chúng ta có thể sẽ trở thành kẻ thù của họ. Mười người bạn cũng không chê là nhiều, một kẻ địch cũng có thể làm cho các vị phiền phức muốn chết. Cho nên chúng ta phải có tâm nhân hậu, không nên gây xung đột với người khác.

Nếu như khi người khác làm việc thiện mà chúng ta không tán dương và khi người ta có một chút lỗi lầm nhỏ thì chúng ta lập tức đi rêu rao khắp nơi, như vậy chúng ta không chỉ làm giảm bớt phúc phần của mình, mà chúng ta còn mắc

phải một tội to hơn nữa, đó là làm ảnh hưởng đến nếp sống của cả tập thể và xã hội. Các vị suy nghĩ xem, nếu như mỗi một người đều không nói đến cái tốt của người khác, mà chỉ rêu rao khuyết điểm của người ta, như vậy sẽ gây ra vấn đề rất lớn cho xã hội. Người với người sẽ không ngừng tranh chấp lẫn nhau. Cho nên chúng ta cũng phải nghĩ được rằng lời nói, cử chỉ của một người cũng có thể ảnh hưởng đến nếp sống của toàn xã hội. Cái tội này không chỉ đắc tội với riêng cá nhân một ai, mà còn có thể kết tội với cả xã hội. Cho nên lời nói không thể không cẩn thận.

27.4. Thiện tương khuyến, đức giai kiến. Quá bất quy, đạo lưỡng khuy (*Cùng khuyến thiện, cùng lập đức. Lỗi không ngăn, đôi bên sai*)

Bài học trước đây chúng ta cũng có nhắc đến rằng “*thiện*” thì đầu tiên cũng phải phân biệt được thiện thật và thiện giả. Để biết được đó là thiện hay bất thiện, còn có rất nhiều sự

phán đoán nữa ở trong quyển “Liễu Phàm Tứ Huấn”. Các vị phải phán đoán chính xác rồi mới có thể đi khuyên can. Nếu không, đến lúc đó thị phi vẫn chưa phân minh rõ ràng, như vậy sẽ không thấy được có ích lợi gì cho người khác.

Vậy người thời xưa khi đối mặt với sự khuyên can khuyên thiện của người khác, hoặc là nghe thấy những lời nói, hành vi thiện, thì họ dùng thái độ gì để tiếp thu? Khổng Tử từng tán dương Nhan Uyên rằng: “*Đắc nhất thiện tắc quyền quyền phục ưng, nhi phát thất chi hĩ*”. Tức là Nhan Uyên chỉ cần nghe nói tới một cái hành vi thiện nào đó thì lập tức luôn luôn ghi nhớ vào lòng và nhất định đi thực hiện. Cho nên chỉ cần nói đến người Hiền đức thì Khổng Tử sẽ trực tiếp nói ngay: “*Hữu Nhan Hôi giả hiếu học*” (có Nhan Hôi hiếu học). Đối với người học sinh Nhan Uyên này, Khổng Tử vô cùng hoan hỷ, cũng bởi vì sự học của ông vô cùng chắc chắn. Chỉ cần thầy nói qua, nói đến cái thiện là ông sẽ luôn luôn không quên để thực hiện. Cho nên khi chúng ta có thái độ học tập như vậy thì tự nhiên có thể “*đức giai kiến*” (cùng lập đức).

Tất cả những người làm quan thời ngày xưa chúng ta đều gọi họ là "*quan phụ mẫu*". Tại sao lại gọi là "*quan phụ mẫu*"? Bởi vì ví dụ như một vị huyện lệnh, ông phải đối xử rất mật thiết với nhân dân. Hơn nữa nội dung giáo dục, phương châm giáo dục của cả một huyện đều do huyện trưởng phụ trách. Cho nên ông phải có trách nhiệm giáo dục tốt nhân dân trong toàn huyện của ông. Có được thái độ "*yêu dân như con*" thì mới được gọi là "*quan phụ mẫu*". Vậy thì đương nhiên những vị lãnh đạo này cũng phải thực hiện được: "*Thiện tương khuyến, đức giai kiến*" (*Cùng khuyến thiện, cùng lập đức*) để cho nếp sống của cả xã hội càng ngày càng tốt hơn.

Vậy những người làm quan thời nay có được thái độ như vậy không? Cũng có. Chúng ta phải ngăn cái ác, biểu dương cái thiện. Nhưng tại sao tỷ lệ lại không cao giống như ngày xưa vậy? Điều này cũng không thể trách họ được bởi vì đó là lỗi của chúng ta. Chúng ta không đem "*Đệ Tử Quy*" ra giảng giải cho họ nghe. Chủ nghĩa công danh, lợi lộc thời nay lại rất thịnh vượng, cho nên con người đều trọng lợi, khinh nghĩa.

Chỉ cần họ có cơ duyên xem được "*Đệ Tử Quy*" thì có thể đánh thức lòng trách nhiệm của một vị quan ở trong con người họ.

Vào thời nhà Tùy có một học trò tên là Tân Công Nghĩa, họ "Tân" ở đất nước chúng ta xem ra rất ít. Quý vị thân mến! Cha ông đặt tên này cho ông nghe có hay không? Người cha đặt cho con cái tên này thì tuyệt đối con ông sẽ không thể làm ra những chuyện gian ác, bởi vì hàng ngày người ta đều gọi ông là Công Nghĩa. Nhất định toàn thân ông cũng đều là chính khí hào nhiên. Cho nên cha tôi đặt cho tôi cái tên này thì tôi cũng không thể không có lễ phép. Khi Tân Công Nghĩa đến khu vực Mân Châu, hiện nay là Cam Túc, làm huyện lệnh của Mân Châu, thì ở nơi đó có một phong tục là chỉ cần trong nhà có người bị nhiễm phải dịch bệnh, thì gia đình liền bỏ mặc để họ tự sinh, tự diệt.

Sau khi ông đến đó, cảm thấy vấn đề rất nghiêm trọng, sống như vậy thì không còn "*hiếu*" với "*nghĩa*". Cho nên, ông chủ động đón những người bệnh bị vớt ở ngoài đường về nhà

môn của ông để chăm sóc, và cũng tìm rất nhiều thầy thuốc đến chữa bệnh cho họ. Đợi cho những người này khỏe mạnh trở lại thì ông nhanh chóng mời người nhà của họ đến đón về. Lúc người nhà đến đón, ông liền nói với họ rằng: *“Ta ở với cha các vị lâu như vậy mà các vị xem, ta cũng đâu bị lây bệnh?”*. Những người làm con này cũng cảm thấy rất xấu hổ. Ông đã lấy đức để đánh thức lòng hổ thẹn của những người dân này. Cho nên họ nhanh chóng đón người nhà về phụng dưỡng, nếp sống không có hiếu nghĩa đã được thay đổi. Bởi vậy người dân địa phương gọi ông là *“từ mẫu”*, và đối xử với ông như mẹ của mình.

Vị từ mẫu này không chỉ cứu vãn sức khỏe người thân của họ, mà còn cứu vãn lương tâm của mỗi con người. Khi con người không có lương tâm thì cho dù có sống cũng như cái xác không hồn. Cho nên người thời xưa thà chết chứ không bằng lòng vi phạm đạo nghĩa.

Trong bài giảng mấy ngày hôm nay, chúng ta cũng đưa ra không ít ví dụ. Giống như bài trước tôi cũng có nhắc đến một đứa bé tên là Suu Cồn. Đứa bé đã không đành lòng bỏ mặc

anh trai cho nên tự mình cũng ở lại. Tất cả người trong thôn đều bỏ đi hết, chỉ còn một mình đứa nhỏ ở lại chăm sóc cho anh trai. Và rồi “ở hiền thì gặp lành”, sau đó người anh trai cũng bình phục. Đây chân thật là: “*Tinh thành sở chí, kim thạch vi khai*” (lòng thành cảm động đất trời, đá vàng cũng phải vỡ ra). Cho nên “*thiện tương khuyến*” (cùng khuyến thiện), thì mới có thể “*đức giai kiến*” (cùng lập đức).

Nếu như lúc cần khuyên bảo lại không khuyên bảo, như vậy là chúng ta đã không làm tròn bổn phận của bạn bè, hoặc là chồng, hay là con chẳng hạn. Cho nên chúng ta cũng phải nắm lấy thời cơ lúc nào nên khuyên bảo, và còn phải có thái độ và phương pháp đúng đắn. Điều này trước đây chúng ta cũng đi sâu vào nghiên cứu rồi. Ở đây tôi sẽ không nói thêm nữa. Vậy khi chúng ta đều có thể “*Nhân hữu đoản, thiết mạc yết. Nhân hữu tư, thiết mạc thuyết*” (Người có lỗi, chớ vạch trần. Việc riêng người, chớ nói truyền), thì có thể hình thành được nếp sống hòa nhã, vui vẻ, và còn có thể “*đạo nhân thiện, tức thị thiện. Nhân tri chi, dĩ tư miễn*” (khen người thiện, tức là tốt. Người biết được, càng tốt hơn).

Nếu như một tập thể có thể sống hòa thuận, hài hòa với nhau, thì tập thể này nhất định sẽ vô cùng thịnh vượng. Cho nên chúng ta sống chung với mọi người thì phải "*dĩ hòa vi quý*". Sau đó thấy cần phải khuyên bảo thì chúng ta nên nắm lấy cơ hội, phải: "*Dương thiện ư công đường, quy quá ư tư thất*", cũng phải giữ thể diện cho người khác.

Người giảng: Tiến sĩ Thái Lễ Húc

Nơi giảng: Đài Nam Đài Loan

Thời gian giảng: Năm 2005

Dịch giả: Tống Như Cường